

شعر ایله یزید بردی جفائی
یا اما حسینہ بخشله بیزنی
 * * * *
شمر و یزید بر او جفا نمودند
بحق امام حسین ما را ببخش

ترجمه
 او داماد رسول اله ، شیر خداست
 به حق امام علی ما را ببخش
 او چشم چراغ و نور دیدگان من است
 به حق امام حسن ما را ببخش
 دنیای دروغین به چه کسی وفا کرده
 او در آخرت صفا خواهد کرد
 شمر و یزید بر او جفا نمودند
 بحق امام حسین ما را ببخش
 در دوران حکمرانی نصر سیار و مروان
 امامان جور و جفای بسیار دیدند
 او به چاهی در شهر دمشق افکنده شد
 بحق امام زین العابدین ما را ببخش
 فاطمه زهرا مادر اوست
 در ذاتش یک ذره گناه نیست
 پناهگاه آخرش کوه همایون شد
 بحق محمد باقر ما را ببخش
 کمالش از عرش و فلک گذشت
 تاج از دست رفته ی پدرش را بر سر نهاد
 باسه کرامت از حجاج بازماند
 بحق امام جعفر ما را ببخش
 چه کسی می داند که در درونش چه سزای نهفته
 به عقل نمی آید، فقط خدا داند
 دوست را به دشمن گرفتار کردی
 بحق موسی کاظم ما را ببخش
 در میان هم سن و سالان، فردی بی کمالم
 عاشقم ، مجنونم ، شکسته حالم
 در سینه خراسان ، زوار عالم گشته
 بحق امام رضا ما را ببخش
 در دنیا صدها درد و شکنجه را تحمل کرد
 در روز محشر اسب براغ را انتخاب کرده سوار می شوند

او چراغ راه حقیقت است
 بحق علی النقی ما را ببخش
 من حقیر از ته دل مشتاقم
 تا زنده ام از یاد نخواهم برد
 نامش از خورشید مشهور گشته در عالم
 بحق امام عسگری ما را ببخش
 از کوه قاف راه می گشاید ماجوج
 وقتی که روی زمین از ظلم و جور پر شود
 در آخر زمان به خروش خواهد آمد
 بحق صاحب زمان ما را ببخش
 مختومقلی گوید من خاک پایم
 در راه امامان جان می سپارم
 بنده ناقابلیم به درگاه آمده ام
 بحق عباس علی ما را ببخش

سیره امام علی و اهل بیت در ادبیات مکتوب ترکمن

کتاب «امام حسین» که به زبان ترکمنی و به نظم و نثر نوشته شده، یکی از کتابهای قدیمی رایج در بین ترکمن هاست. در این کتاب واقعه کربلا و شهادت امام حسین و فرزندان و یارانش به خوبی بیان شده است. سراینده این کتاب، همانند بسیاری از کتابهای قدیمی، گمنام است.

در زمان های گذشته این کتاب به صورت دست نویس در بین مردم وجود داشته و در بعضی از روستاها روحانیون و ملاهای ده که این دست نویس ها را در اختیار خود داشته اند، شبها، خصوصاً شبهای ماه مبارک رمضان، آن را برای افراد خانواده و علاقمندان، خصوصاً جوانان می خواندند. بعدها کتاب دست نویس امام حسین، با تلاش آقای حاج مراد دردی قاضی، توسط انتشاراتی قابوس گنبد، که ناشر کتابهای

ترکمنی می باشد، در سال ۱۳۴۲ چاپ و در اختیار علاقمندان قرار گرفت. البته شاید نقل این واقعه در سده های پیش از آن در خیوه و بخارا، و بطور کلی در حوزه های علمیه اهل سنت آسیای مرکزی رواج داشته است؛ زیرا در حال حاضر اغلب کتاب های دینی و احکام رایج و مرسوم در حوزه های ترکمن صحرا، از حوزه های علمیه خیوه و بخارا سرچشمه می گیرند و یا منشأ چاپ این کتابها خیوه و بخارا می باشد. کتاب امام حسین و واقعه کربلا، همانند بسیاری از کتابهای فولکلوریک ترکمن ها، به نظم و نثر و با زبان ترکمنی و بطور ساده و بسیار شیرین و جذاب نوشته شده و در حدود ۵۰ سال پیش نیز این کتاب، شبها در ماه رمضان در اغلب روستاها توسط افراد باسواد و خصوصاً ملاهای ده خوانده می شده است. در واقع افراد عادی و عامی شبها در منزل افراد روایت گر جمع می شدند و به روایت کربلا گوش می دادند که شاید شنیدن این خبر برای برادران اهل تشیع جالب باشد. در واقع در سالهای گذشته، آیین روایت خوانی واقعه کربلا برگزار می شده است که متأسفانه این آئین در حال حاضر از بین رفته است. من یادم می آید که چهل سال پیش که کودک ۱۰-۱۲ ساله بودم، در ماه رمضان و به وقت سحری، پدرم که روحانی محل و مؤذن مسجد بود، با گریه و زاری و با سوز دل کتاب امام حسین را برای من می خواند و من به اتفاق خواهرم و برادرانم، با علاقه به واقعه کربلا گوش می دادیم و من هنوز صدای گریه پدرم را در آن شبهای ماه رمضان، به گوش دارم و آن لحظه هنوز در برابر چشمانم قرار دارد و من آن شب های معنوی را هرگز از یاد نخواهم برد. در هر صورت در کتاب امام حسین، واقعه کربلا و شهادت امام حسین و یارانش به خوبی ترسیم شده است. هر سال در روز عاشور و تاسوعا آئین های خاصی توأم با صدقه و ضیافت و نماز خواندن و روزه گرفتن در بین ترکمن ها رواج دارد.

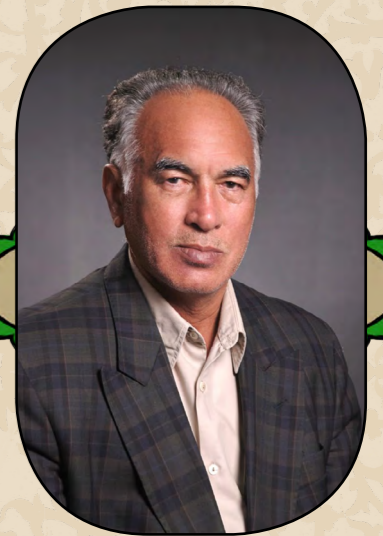

حُبُّ الْحَسَنِ

پروشور فرهنگی
 مذهبی محتوای محرم
 موضوع عزاداری اهل تسنن

پیرغلام سنی امام حسین «ع»

«موسی جرجانی» از پیرغلامان حسینی است. ایشان از جمله پیرغلامانی هستند که شیعه نبوده و سنی مذهب و از هموطنان ترکمن می‌باشند. متن زیر حاصل گفتگوی سایت اخوت با ایشان درباره جایگاه اهل بیت «ع» خصوصا سیدالشهدا «ع» نزد اهل سنت ترکمن است:

امام علی (ع) و اهل بیت (ع) نزد قوم ترکمن از جایگاه خوب و معتبری برخوردار هستند. ترکمن‌های اهل سنت ایران، عشق، ارادت و اخلاص خاصی به

اهل بیت دارند. از دیدگاه آنان امام علی(ع)، به عنوان خلیفه چهارم اسلام و داماد مکرم رسول‌الله (ص) اهمیت دارد، امام علی همواره از طفولیت تا مرگ در کنار پیامبر بوده و با دشمنان اسلام جنگیده و برای گسترش دین مبین اسلام، از هیچ کوششی دریغ نکرده است. آن حضرت به عنوان همسر وفادار فاطمه‌زهرا (س) و پدر گرانقدر امام حسن و امام حسین و جد ائمه اطهار (س)، در میان اهل سنت ترکمن از جایگاه و اعتبار خاصی برخوردار است. به عبارت دیگر علی (ع) به عنوان یک شخصیت دینی و معنوی در قلب مردم ترکمن جای دارد، زیرا ترکمن‌ها خوب می‌دانند که آن حضرت به عنوان یار راستین رسول‌الله، برای رهایی بشریت از جهالت و ظلم و ستم، تلاش بی‌وقفه نموده است. بدین لحاظ حضرت علی و اهل بیت (س) در فرهنگ عامیانه و باورهای سنتی قوم ترکمن از جایگاه ویژه‌ای برخوردار هستند. برای مثال شخصیت مولی علی در اشعار شاعران کلاسیک ترکمن، مثل مختومقلی فراغی و در ادبیات مکتوب و حماسه‌ای، مثل یوسف و احمد می‌توان مشاهده کرد. همچنین حضور علی (ع) در کتاب‌های مذهبی مثل «باباروشن» و «زین العرب»، «امام حسین» با نام: «پیرم شاه مردان»، «علی بابام»، «حیدر»، «شاه حیدر»، «شاه مردان»، «شاه دلدل سوار»، «پیرم علی»، «سرورم شاه مردان»، و... به کرات مشاهده می‌کنیم. این نوشته‌ها و اشعار شاعران در حال حاضر جزو میراث فرهنگی و معنوی قوم ترکمن محسوب می‌شوند و از افتخارات ادبیات و فرهنگ این قوم است.

شاعر ترکمن ثناگوی امام علی(ع)

مختومقلی، به عنوان یک مؤمن واقعی، ارادت خاصی به پیامبر اعظم(ص)، امامان و اهل بیت (س) داشته است، این موضوع در برخی از اشعار شاعر به وضوح نمایان است. شاعر در اشعار خود از شان و منزلت رسول‌الله و امامان، بعنوان اولادان رسول‌الله (ص) به نیکی یاد می‌کند و بدین ترتیب علاقه و دلبستگی خود را نسبت به پیامبر اکرم حضرت محمد مصطفی (ص) و خاندان عصمت و طهارت نشان می‌دهد.

مختومقلی شاعری عدالت‌خواه و ظلم‌ستیز بوده است، او وقتی ملاحظه می‌کند مردم ترکمن صحرا از ستم و تجاوزات حکام محلی و سلاطین به ستوه آمده و در بدر و آواره شده‌اند، خطاب به مردان قبیله و جوانان می‌گوید که برای رهایی از دست این خانه‌براندازان و دشمنان دین و دیانت، به ائمه اطهار(س)، که جلودار آنان شاه مردان علی (ع) است، اقتدا کنند و از آنان التماس دعا داشته باشند. او عقیده دارد که امامان،

این اولادان معصوم پیامبر خدا، آنان را در پناه خود خواهد گرفت.

این تاکید شاعر در شعر (سزینگدور) چنین آمده است:

ارنلر یار بولوب باشینگزا دلدارلر

حضر الیاس رکابنگز یلدارلر

اون بیر امام قولنگزدان قولدارلر

جلو نگرده امام علی سزینگدور

ترجمه

اولیا یار و همدم تو خواهند بود

حضر والیاس جلودار رکابتان خواهند بود

یازده امام پشتیبان تو خواهند بود

که جلو دار آنان حضرت علی خواهد بود

مختومقلی در اشعار خود از امام حسن و امام حسین یاد می‌کند و شهیدان کربلا را گرمی‌ترین و افضل‌ترین شهیدان می‌داند و در این باره از فلک شکوه می‌کند که چرا آنان را در کربلا شهید نموده‌ای. شاعر در شعر «ائمه دینگ دنیا» از بی وقایبی دنیا نسبت به شهیدان کربلا چنین یاد می‌کند:

مختومقلی سندان قورقار یوره گیم

حق یانیند مقبول بولسین دیله گیم

حسن حسین عرشی کرسی گره گیم

کربلا ده شهید آتدینگ سن دنیا

ترجمه

ای مختومقلی، دلم از تو می‌ترسد

بلکه در نزد حق حاجتم مستجاب گردد

حسن و حسین، عرش عالم را طلب می‌کنم

مختومقلی در وصف سجایای نیکوی ۱۲ امام، شعری دارد بنام «بخشله بیزنی» یعنی ما را ببخش. شاعر در این شعر از خصلت و کرامت و زندگانی پرفراز و نشیب یکایک امامان یاد می‌کند و برای رفع مشکلات مردم از آنان استمداد می‌طلبد و التماس دعا دارد. این شعر نیز یکی از پرمحتواترین اشعار شاعر محسوب می‌شود:

رسول داماد دیدور اوز آرسلانینگ دور

یا امام علیه بخشله بیزنی

چشم چراغیم در نور عینم در

یا امام حسنه بخشله بیزنی

یالان دنیا کیمه بردی وفانی

آخرتده آنلار سورار صفانی

شمر ایله یزید بردی جفانی

یا اما حسینه بخشله بیزنی

نصر سیار مردان حکم دورینده

اماملار قالدیلار جفا جورینده

برچایه آتدیلار دمشق شهرینده

یا زین العابدینه بخشله بیزنی

فاطمه زهرا دور آنینگ اناسی

ذاتینده بر ذره یوقدور گناهی

همایون داغیدور آخر پناسی

محمد باقره بخشله بیزنی

کمالی فلک دان آشیب دور عرش دان

باشه قویدی جدی گیدیگی تاجدان

اوج کرامت بیله قالدی حجاجدان

یا امام جعفره بخشله بیزنی

کیم بیلار ایچکینده نچوگسی سر یار

عقل آنکا یتماز قدر تلی جبار

دشمانینگه دوست نگ ایتدینگ گرفتار

یا موسی کاظمه بخشله بیزنی

دنگ دوشلار یانینده بر بی کمالم

عاشقام مجنونم شکسته حالم

سینه خراسان زواری عالم

یا امام رضایه بخشله بیزنی

دنیاده چکدیلار یوز دردی داغی

مخشرگون مینارلار سایلاب براغی

حقیقت یول نگ شمع چراغی

علی النقیه بخشله بیزنی

یا قین گونگل بیله مشتاقام بنده

یادینگیز ایلارام تابارام زنده

آدی گوندان مشهور اولمیش جهانده

یا امام عسگره بخشله بیزنی

قاف داغیندان یول آچیب ماجوجه

دنیا یوزی دولار ظلم ایله گوئیجه

زمان آخیرینده گلار خروجه

یا صاحب زمانه بخشله بیزنی

مختومقلی آیدار من خاک پایم

امام لاریولینده جانی فدایم

کمینده بنده یام گلیب گدایم

یا عباس علیه بخشله بیزنی